

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 3, Sayı: 11, Aralık 2017, s. 607-629

Öğr. Gör. Gülden GÖK

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, guldengok@selcuk.edu.tr

Öğr. Görv. Abdullah ERDEN

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, aerden@selcuk.edu.tr

Öğr. Görv. Ufuk ÖZEN

Beykent Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, ufukozen@beykent.edu.tr

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ BÜRO YÖNETİMİ VE SEKRETERLİK MESLEK YÜKSEK OKULU ÖĞRENCİLERİNİN İNSAN HAKLARI BİLGİ VE BİLİNÇ DÜZEYİ, DAVRANIŞ FARKLILIKLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Özet

İnsan hakları, insanın doğuştan sahip olduğu, dokunulmaz, vazgeçilmez kutsal nitelikli haklardır. Bu haklara ulaşmakla, insanın maddi ve manevi varlığı, değeri ve onuru korunur, güvence altına alınır. Günümüzde iletişim olanaklarının artması insan haklarının uluslararası boyutlara taşınmasına “ evrensel” nitelik kazanmasına neden olmuştur. Buna katkı sağlamak isteyen ülkeler, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi yönünde önemli adımlar atmaktadırlar. Ülkemizde de bu yönde bir çok olumlu çalışmalar yapılmış, Milli Eğitim Bakanlığı orta öğretim ders kitaplarına insan hakları ile ilgili derslere yer vererek, insan haklarına duyarlı bireylerin yetiştirilmesine önem vermektedir.

Çalışma geleceğin yönetim kademesinde görev alacak olan Büro Yönetimi ve Sekreterlik Bölümü öğrencilerinin insan hakları ile ilgili bilinç düzeylerinin belirlenmesine yöneliktir.

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Büro Yönetimi ve Sekreterlik Bölümünde okuyan öğrencilerin insan hakları ile ilgili bilgilerinin, bilinç düzeylerinin ve davranış farklılıklarının belirlenmesi, bunları günlük yaşamlarında ne ölçüde kullandıkları, bunların arkasında var olan demografik özelliklerin neler olduğunu ortaya çıkarmaktır.

Anahtar Kelimeler: İnsan hakları, İnsan hakları eğitimi, İnsan hakları bilinç düzeyi.

**HUMAN RIGHTS KNOWLEDGE AND CONSCIOUSNESS LEVEL OF
THE STUDENTS OF OFFICE MANAGEMENT VOCATIONAL HIGH
SCHOOL OF SELÇUK UNIVERSITY**

Abstract

Human rights, regardless of nationality, residence, gender, ethnic origin, colour, religion, language, disability, age or status, are the rights of all human existence. Since the first person, respect for human rights has been important in every age but the states which violate the human rights have been at the stage of history for many years. Today, it seems that states' assurance to human rights is not sufficient. As a result of globalization and advances in communication technologies, people around the world react to a breach in the world's most remote corner. International civil society organizations monitor human rights violations by showing activity, documenting, distribute and constitute a response to the international arena. Human rights are excluded from the territory of the states by several agreements. European Convention on Human Rights System is an example of this. Thus, human rights, has been an international issue rather than a domestic one in recent years.

The first step in the protection of human rights in a country is a knowledge-based understanding of human rights. At first glance, this suggests 'school'. Courses related to human rights in public schools in Turkey with the contribution to the students' daily lives are a matter to be investigated. The purpose of this study is to decide human rights knowledge and consciousness level of the students of Office Management Vocational High School of Selçuk University, Konya. In addition to this, " To what extent the students are adjusting the concepts of human rights in their lives? "is another question of this survey.

Keywords: Human Rights, Human Rights Education, Human Rights Consciousness Level

1.GİRİŞ

İnsan hakları, insanın insan olmaktan kaynaklanan doğuştan var olan haklarıdır. Diğer bir deyişle, insan hakları; tüm insanların, dil, din, ırk, cinsiyet, sosyal, kültürel ve ekonomik vb. durumları nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin, yalnızca insan olmalarından dolayı, insanlık onurunun gereği olarak sahip oldukları; dokunulamaz ve vazgeçilemez hakların tümü olarak kabul edilmektedir(Tanör,1994: 14;Reisoğlu,2001:7). <http://www.un.org/fr/universal-declaration-human-rights/index.html>

Kökeni insanlığın varoluş tarihine kadar uzanan insan hakları kavramı düşünce alanına girip ortaya çıkışından bu yana en az üç yüz yıl geçmiştir. Bütün insanların ayırım yapılmaksızın özgür ve haklar bakımından eşit doğduğunun kabul edilmesi, tüm insanların hukuki bakımından “kişi” “şahıs” sayılması asırla süren bir gelişmenin sonucundadır.17. ve 18.yüzyıllarda başlayan ve “insan hakları doktrini” olarak adlandırılan bir düşünce akımı, insanların sadece insan olmaktan ve doğuştan bir takım dokunulmaz, devredilmez, ve vazgeçilmez haklara sahip olduğu fikrini savunmaktaydı(Kapani:19). Giderek güçlenen bu düşünce akımı 18.yüzyılın sonlarına doğru yayınlanan “Amerikan Haklar Bildirileri” ve “1789 Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Evrensel Bildirisi”ile insan hakları kavramının resmi anlamdaki ilk belgeleri olmuştur.

Roma İmparatorluğu döneminde (MÖ.753-MS.153) insanlar hukuki açıdan “özgür vatandaşlar” ve “köleler” diye sınıflara ayrılmaktaydı. Savaşlarda esir düşen askerler de köle addedilir komutanın emriyle açık artırmayla satılırdı ve satın alanın kölesi olurdu. Tarihi sürece bakıldığında kölelik sadece Roma İmparatorluğuna ait bir durum değildi ve Hristiyan dininde ve İslâm dininde de kölelik bulunmaktaydı. Bu durumun bir nedeni de o dönem Dünyada üretilen şeker kamışı, kakao ve diğer tarım ürünlerinin yetiştirilmesi büyük oranda el emeğine dayanmasından kaynaklanmaktaydı.

19 yüzyılda bu konuda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Kölelik1838 yılında İngiltere’de, 1865’te Amerika’da kaldırıldı. Bir çok uluslararası antlaşmalara kölelik ve köle ticaretini yasaklayan hükümler konuldu.(Reisoğlu:49

İnsan haklarının uluslararası düzeyde ele alınması ve bu konuda önemli gelişmelerin yaşanması ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasındadır.¹ İkinci Dünya Savaşı, baştan itibaren demokrasi ve insan hakları kavramını reddeden Nazi rejimine karşı girişilmiş bir "ideoloji savaşı" niteliğindedir. Nazi rejiminin insan haklarını açıktan açığa çiğnemesi, insanlık dışı barbarca davranışlar tüm dünya kamuoyunun tepkisini çekmişti. (Kapani:20). Demokrasi ve insan haklarını savunan diğer devletler, savaş esnasında insan hak ve özgürlüklerini savunduklarını ilan ederek, gelecekte dünya barışını sağlanmasında en önemli şartın bu kavramların korunmasıyla sağlanacağı tezini savunmaktaydılar. Bu konuda yüzlerce bilimsel, siyasal, dinsel, bildiri, çağrı demeçler yayınlamaları ve dernekler, kuruluşlar kurarak bu fikrin öncülüğünü yapmaktaydılar.

Bu konuda dünya çapında ilk önemli açıklama Amerika Bileşik Devletleri Başkanı Franklin D. Roosevelt tarafından yapılmıştır. Roosevelt 6 Ocak 191 yılında Kongreye sunmuş olduğu "Dört Özgürlük" adı verilen demecinde insanların dört temel özgürlüğünden bahsetmiştir: *Söz ve anlatım özgürlüğü, vicdan özgürlüğü, yoksulluktan kurtulma özgürlüğü, korkudan kurtulma özgürlüğüdür* (Kapani:21). Atlantik'in iki yakasında çok geniş yankılar uyandıran bu Roosevelt'in bu demecinden sonra ABD başkanı Roosevelt ile İngiltere Başbakanı Winston Churchill 1941 yılında Atlantik Okyanusunda bir savaş gemisinde bir araya gelerek "Atlantik Belgesi"ni (Atlantic Charter) imzalayarak savaştan sonra yeni kurulacak olan dünya düzeninde insanların temel hak ve özgürlüklerini esas alınmasını hedeflemektedirler.

İnsan haklarının korunması ve güvence altına alınması amacıyla yürütülen bu çabalar İkinci Dünya Savaşı kadar aralıksız devam etmiştir. İkinci Dünya savaşıdan sonra, 26 Haziran 1945 tarihinde San Fransisco'da toplanan devletler Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini imzalayarak, "ırk, cinsiyet, dil, din, ayrımı gözetmeksizin tüm insanların temel hak ve özgürlüklerinin korunarak güvence altına alınması ve geliştirilmesi yönünde uluslararası düzeyde anlaşmaya varmış oldular.

¹ İnsan hakları tarihine şık tutan ve bu süreçte temel kilometre taşları sayılabilecek olan belgeler sıralanacak olursa: Magna Carta Libertatum (1215), Köylülerin On İki Maddesi, Petition of Rights (1628), Habeas Corpus (1679), Bill of Rights (1689), Act of Settlement (1701), Amerika Virginia Haklar Bildirisi (1776), Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi (1789), Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (1948), Avrupa Sözleşmesi (1950, 1953), Avrupa Sosyal Yasası (1961, 1965), Helsinki Nihai Senedi (1975) ve Paris Şartı (1990) sayılabilir .

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, ülkemiz tarafından da 6 Nisan 1949'da kabul edilerek Resmi Gazetede yayımlanmıştır.²(ResmîGazete,1949:1020). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, insan haklarının güvence altına alınması, geliştirilmesi, bu konuda tüm insanların bilgilendirilmesi ve insan hakları bilincinin yaygınlaştırılması bakımından önemli bir belge özelliğini taşımaktadır. Bilindiği gibi, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkeleri her ülkenin kendi insanları için kabul etmesi gereken evrensel değerlerdir. Demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü konularında ciddi gelişme sağlayamayan ülkelerin, ekonomik ve sosyal sorunlarını sağlıklı bir şekilde çözüme kavuşturmakta çaresiz kaldıkları görülmektedir³(Çeçen,2000:9).

1.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ile Öngörülen İnsan Hakları

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi başlangıç bölümünden itibaren 30 maddeden oluşmaktadır.

Beyannamenin başlangıç bölümünde çağdaş anlamda demokratik anayasalarda yer aldığı gibi insan hakları ve özgürlüklerine geniş anlamda yer verildiği ve bu haklara yeni hakların ilave edildiği görülmektedir.

Evrensel bildirinin 1-22. maddeleri arasında, 18.yüzyıldan itibaren tekrar ederek gelen klasik haklar diye nitelendirilen haklar yer almaktadır. Bu haklar: Yaşama hakkı, kişi güvenliği, işkence yasağı, kölelik yasağı, keyfe bağlı tutuklamanın engellenmesi, konut dokunulmazlığı, özel hayatın korunması, düşünce ve inanç özgürlüğü, genel ve eşit oy ilkesi, toplanma ve dernek kurma özgürlüğü gibi haklardır. Bildiriye ulusal ve uluslararası anayasalarda yer almayan bazı yeni haklar ilave edilmiştir. Örneğin, herkes herhangi bir devletin ülkesi içinde serbestçe dolaşım ve yerleşme hakkına sahiptir . Her birey, zulüm karşısında başka ülkelere sığınmak ve bu ülkede "mülteci muamelesi" görmek hakkına sahip olmaktadır (Kapani:26).

Evrensel Bildirinin 22-28 maddeleri kişiyi toplumsal yaşam ve sosyal çevre ile ele alarak, onun ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını açıklamaktadır. Bu guruptaki haklar,ekonomik, sosyal- kültürel haklar, güvenlik hakkı,sendika özgürlüğü,sosyal güvenlik hakkı, ücretli tatil, dinlenme, eğlenme, tatil, eğitim görme haklarıdır.

² Resmi Gazete, 27.5.1949, No. 7217– Düstur III, c. 30. s.1020

³ Çeçen Anıl,İnsan Hakları,Gündoğan Yayınları, 2. Basım, Ankara,2000,s.9

Bildirinin son bölümünde (m.29-30), kişilere sağlanan bu hakların nasıl kullanılacağı ve hangi durumda ve ne ölçüde bu haklara sınırlama getirileceğine dair hükümlere yer verilmektedir (Kapani:27; Reisoğlu:12).

Birleşmiş Milletler insan hakları ile ilgili olarak bünyesinde üç önemli sözleşmeye daha yer vermektedir:

- 1- Medeni ve siyasi haklara ilişkin uluslararası sözleşme
- 2- Ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin uluslararası sözleşme
- 3- İşkence ve zalimce, insanlık dışı veya küçültücü davranış veya cezaya karşı sözleşme.

1.2. Birleşmiş Milletlerce Kabul Edilen İnsan Hakları İle İlgili Diğer Belgeler

Birleşmiş Milletler insan hakları ile 200 yakın sözleşme, bildiri, karar, öneri, protokol gibi belgeleri kabul ederek, bunların 100 tanesini Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan "195-1995" adlı bir kitapta toplamıştır.(Reisoğlu).

- 1-Soykırım(genocide) suçunun önlenmesine ilişkin sözleşme,
- 2-Kadınların siyasi haklarına ilişkin sözleşme,
- 3-Köleliğin, köle ticaretinin kaldırılmasına ilişkin ek sözleşme,
- 4-Her türlü ırk ayrımının ortadan kaldırılmasına ilişkin uluslararası sözleşme,
- 5-Kadınlar yönünden her türlü ayrımın ortadan kaldırılmasına ilişkin sözleşme,
- 6-Din ve inanç ayrımcılığı ve tahammülsüzlüğü ortadan kaldırmaya ilişkin bildiri,
- 7-Gelişme hakkına ilişkin bildiri,
- 8-Çocuk haklarına ilişkin sözleşme,
- 9-Göçmen işçilerin ve ailelerinin haklarının korunmasına ilişkin uluslararası sözleşme,
- 10-Güvenlik Konseyi'nin Bosna_Hersek'teki "etnik temizlemeyi" kınayan kararı,
- 11-Milli, etnik, dini, azınlığın veya dil azınlığının haklarına ilişkin bildiri,
- 12-Irkçılığa ve ırk ayrımına karşı üçüncü on yıl (1993-2003) mücadelesine ilişkin Genel Kurul Kararı(Birleşmiş Milletler Yayını).

1.3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

"İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme" ya da uygulamadaki adıyla "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi", Avrupa Konseyine üye olan devletler tarafından hazırlanarak 3 Eylül 1953 tarihinde Konsey üyesi devletlerin dışişleri

bakanları tarafından Roma'da imzalanarak kabul edilmiştir. Türkiye de 10 Mart 1954 tarihinde sözleşmeyi onaylamıştır.(RG.19.3.1954).

Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde yer alan temel" kişisel ve siyasal hakların" Avrupa Konseyi kapsamında etkin bir şekilde tanınması, uygulanması ve uluslararası düzeyde güvenceye bağlanması amacıyla hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur(Reisoğlu:3). Sözleşmeye ek olarak değişik tarihlerde kabul edilen ek protokollerden oluşmaktadır. Bu protokoller ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan haklar listesi, Evrensel bildiriye yer alan haklarla karşılaştırıldığında arada iki önemli farkın olduğu görülmektedir. İlk olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesindeki haklar Evrensel Bildiriye göre daha dar tutulmuştur. Sözleşmede sadece klasik haklar olarak nitelendirilen, kişi hakları ile siyasal haklara yer verilmiş, sosyal ve ekonomik haklara yer verilmemiştir. Sözleşmede diğer bir fark ise, hak ve özgürlükler Evrensel Bildiriden farklı olarak somut bir biçimde tanımlanarak sınırları belirlenmiştir(Kapanı:45).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin en önemli özelliği, kapsadığı hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlamak amacıyla getirilen denetim mekanizmasıdır. Denetim mekanizması üç organdan oluşmaktadır. Bunlar:" İnsan Hakları Komisyonu" "İnsan Hakları Mahkemesi" "Bakanlar Komitesi"dir. AİHS, http://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İle;

- İnsan haklarına saygı,
- Yaşam Hakkı,
- İşkence Yasağı,
- Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı,
- Özgürlük ve güvenlik hakkı,
- Adil yargılanma hakkı,
- Kanunsuz ceza olmaz,
- Özel ve aile hayatına saygı hakkı,
- Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü
- İfade özgürlüğü,
- Toplantı ve dernek kurma özgürlüğü,
- Evlenme hakkı,
- Etkili başvuru hakkı,

- Ayrımcılık yasağı,
- Olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma,
- Yabancıların siyasal etkinliklerinin kısıtlanması,
- Hakları kötüye kullanma yasağı
- Haklara getirilecek kısıtlanmaların sınırlanması öngörülmektedir.(Conseil de L'europa). <http://www.strasbourg-europe.eu/le-conseil-de-l-europe,2090,fr.html>

2. LİTERATÜR

Ülkemizde üniversite öğrencilerinin insan hakları bilinç düzeyinin belirlenmesine yönelik fazla bir çalışma bulunmamaktadır. Çarıkçı(2010, tarafından, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 4. sınıf öğretmen adaylarının insan hakları eğitimine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, öğretmen aday adaylarının insan hakları eğitimine yönelik tutumlarının büyük ölçüde olumlu olduğu ve bu tutumların öğrenim görülen bölümlere, öğretim türüne, cinsiyete ve yaşa göre fazla bir değişiklik göstermediği belirlenmiştir.

Üste(2010) tarafından, İzmir Aydın da bulunan ilkokul 5. Sınıf öğrencilerinin insan hakları eğitimi ve ilköğretimdeki önemi üzerine yapılan anket çalışmasında da öğrencilerin kendilerini güvende hissetmedikleri, eşit ilkesine dikkat edilmediği, fikirlerini özgürce ifade edemedikleri, yeterince hoşgörü ortamının olmadığını ve disiplin cezasının insan onuruna uygun verilmediğini ifade etmişlerdir.

Karatekin ve diğerleri(2012) tarafından yapılan, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının insan hakları eğitimine yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik çalışmada, bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre insan hakları eğitimine yönelik tutumları daha olumlu bulunmuştur.

Gök tarafından(2016) yapılan, ilk ve orta eğitimin lise mezunlarının insan hakları bilinç düzeyine katkısı üzerine bir araştırmada, kız ve erkek öğrencilerin insan hakları bilinç düzeyleri olumlu bulunmuş, ebeveynlerinden en az birisinin üniversite mezunu olan öğrencilerin insan hakları bilinç düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE METODOLOJİSİ

Bu çalışmada amaç Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Büro Yönetimi ve Sekreterlik Bölümü öğrencilerinin insan hakları ile ilgili bilgi ve bilinç düzeylerinin ve bunlara etki eden faktörlerin belirlenmesidir. Bunun yanında öğrencilerin insan hakları konusundaki davranış ve fikir farklılıklarının ortaya çıkartılması da diğer bir amaç olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın evreni normal öğretim ve ikinci öğretimde okuyan kız ve erkek öğrencilerden oluşan 536 öğrencidir ve örnekleme ise 36 kız 36 erkek olmak üzere 72 öğrenci olarak belirlenmiştir. Araştırmada büyük ölçekteki bir veriye kolay ve hızlı bir ulaşım için ankete katılımcılar basit örnekleme metodu ile seçilmiştir. (Cui vd., 2003; Zhou, 2004). Kolayda örnekleme çok miktarda veriye hızlı bir şekilde ulaşma imkanı sağladığı için tercih edilen bir yöntemdir (Nakip, 2003). Verilerin toplanması online olarak yapılmış, veri analizi SPSS 17.0 istatistik programı yardımıyla ki kare analizi, tek yönlü Anova testi kullanılarak tamamlanmıştır. Sonuçlar yorumlanırken korelasyon, standart sapma, ortalama gibi ölçülerde dikkate alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H1 : Ankete katılan öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyleri arasında demografik özelliklerine göre anlamlı farklılıklar vardır.

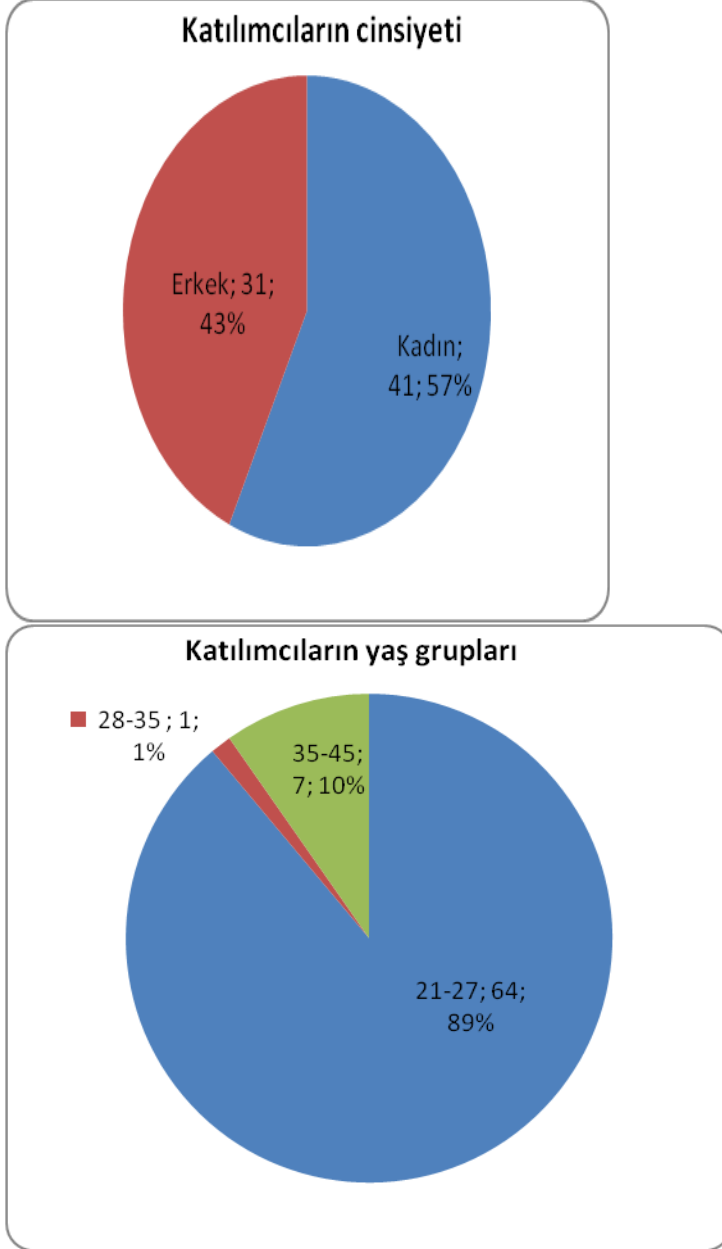
H2 : Ankete katılan öğrencilerin insan hakları bilinç düzeyleri arasında demografik özelliklerine göre anlamlı farklılıklar vardır.

H3 : Ankete katılan öğrencilerin insan hakları konusundaki inanç ve davranışları demografik özelliklerine göre anlamlı farklılıklar gösterir.

4. BULGULAR

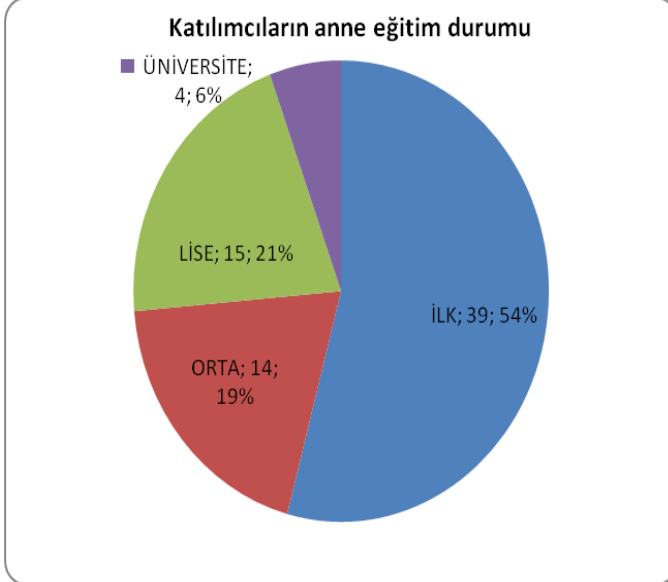
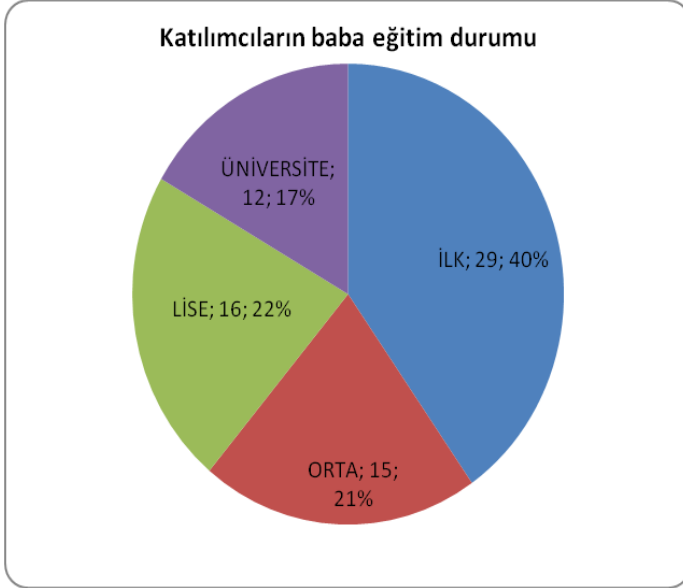
4.1.Örneklemin Demografik Özellikleri

Grafik 1-2 : Katılımcıların cinsiyeti ve yaş grupları

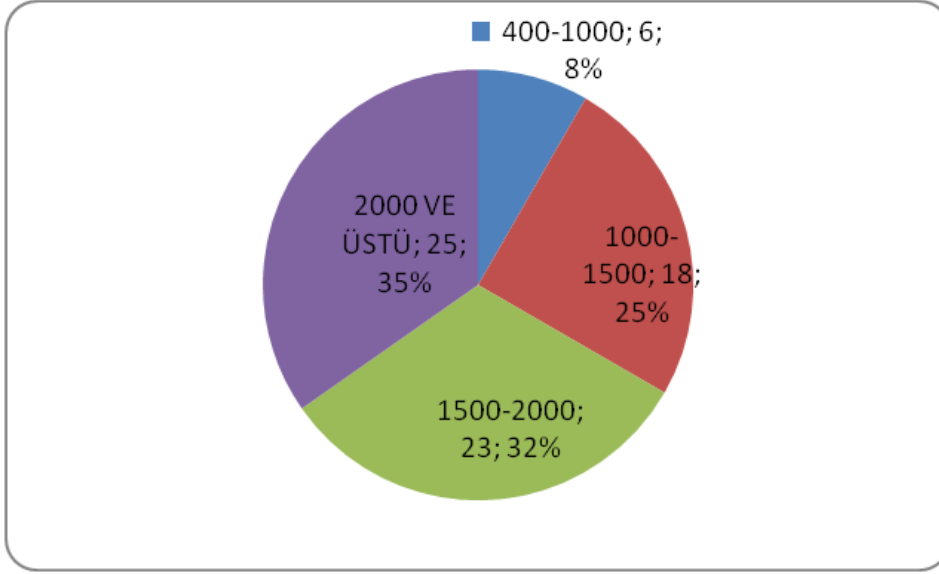
Ankete katılan öğrencilerin %57 si kadındır, büyük çoğunluğu 21-27 yaş grubundandır.

Grafik 3-4 : Katılımcıların anne ve baba eğitim durumları

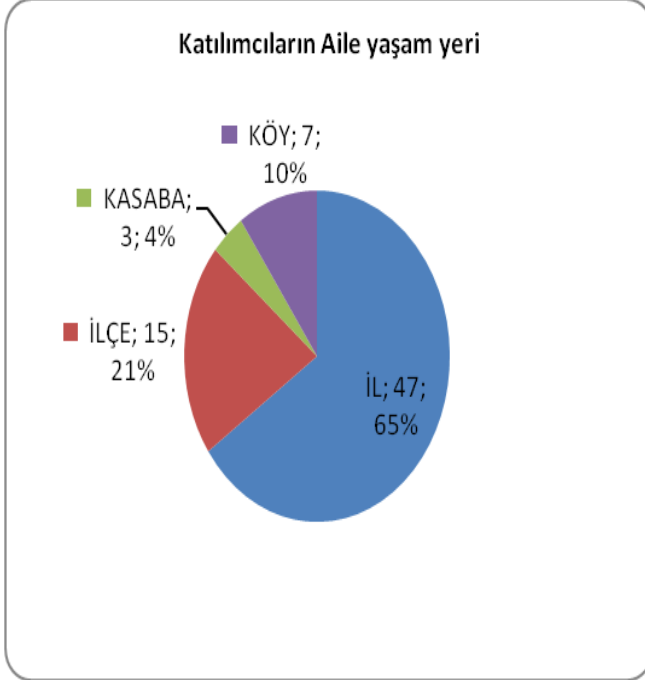
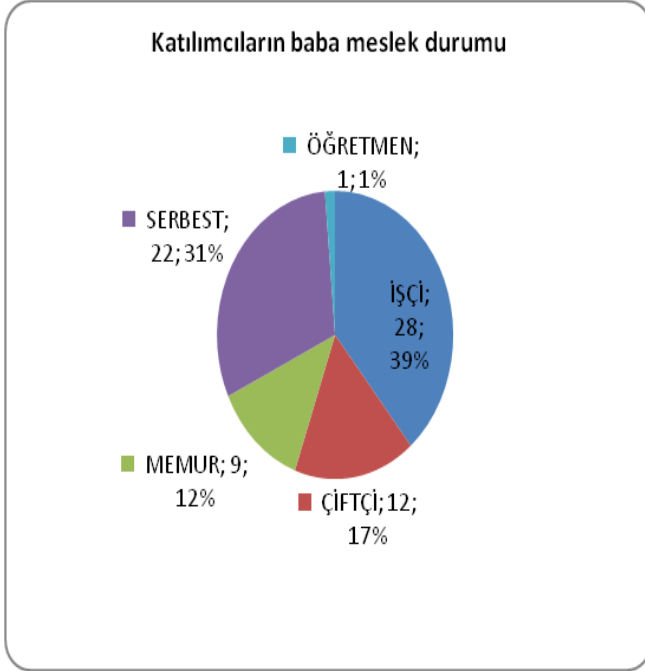
Baba eğitim durumu lise ve üstü olan öğrenciler katılımcıların %39 unu oluşturmaktadır. Anne eğitim durumu lise ve üstü olan öğrenciler katılımcıların %27 sini oluşturmaktadır. Anne ve babadan her ikisi de lise ve üstü eğitim durumu olan öğrenci sayısı 17 (%24) dir.

Grafik 5 : Katılımcıların aile aylık gelir durumu

Katılımcıların daha çok aile aylık gelir olarak 1000-1500 TL, 1500-2000TL ve 2000TL ve üstü olan gruplara dağıldığı görülmektedir.

Grafik 6-7 : Katılımcıların baba meslek durumları ve aile yaşam yeri bilgileri

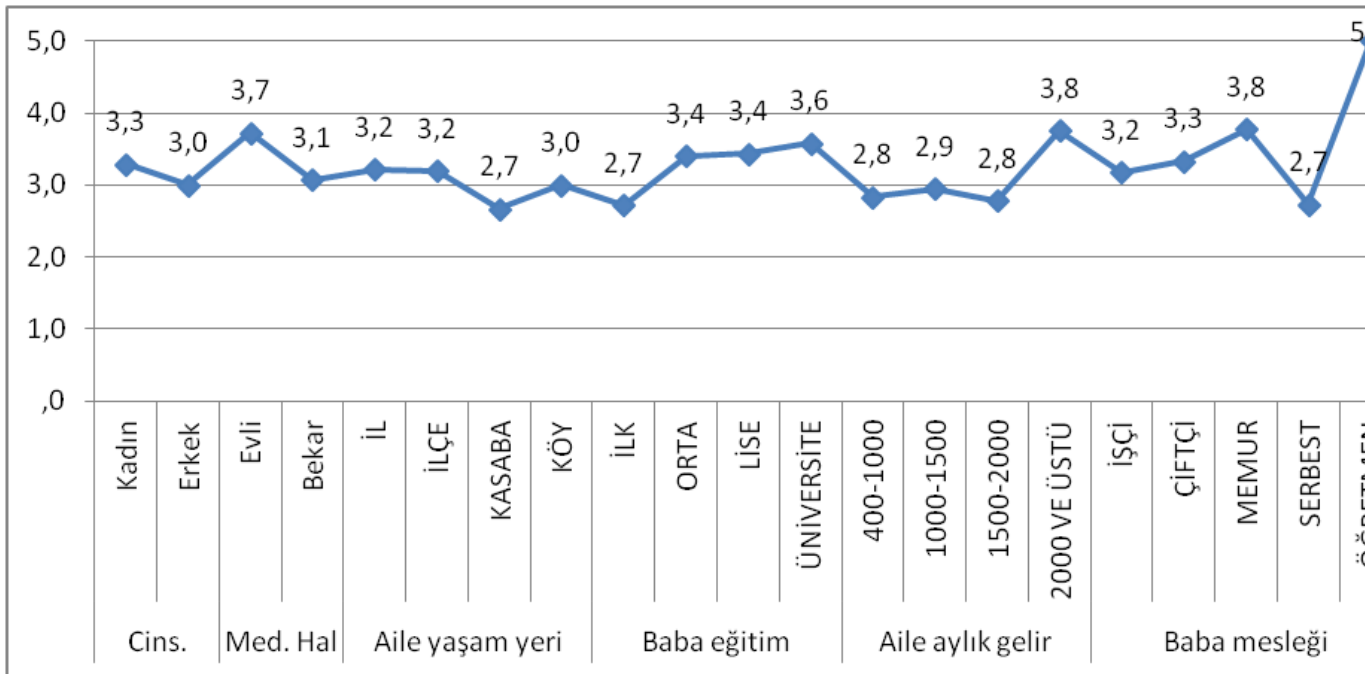

Katılımcıların %52 sinin baba mesleği işçi-memur, %31 inin serbest meslektir. %65 i aile yaşam yerinin il olduğunu belirtmiştir. Sadece %14 ünün aile yaşam yeri kasaba ya da köydür.

4.2. Araştırmanın Hipotezlerinin İncelenmesi

Katılımcıların her biri için anketin insan hakları bilgi düzeyini ölçen 5 sorusuna verdikleri evet yanıtına göre insan hakları bilgi düzeyi puanları hesaplanmıştır. Katılımcıların ortalama puanı 5 üzerinden 3,17 (%63) olarak gerçekleşmiştir. Bilgi düzeyinin %65 e yakın olması olumlu olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların demografik gruplara göre insan hakları bilgi düzeylerini gösteren puan ortalamaları aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 8 : Demografik gruplara göre insan hakları bilgi düzey puan ortalamaları

Grafikten şu sonuçlar elde edilmiştir.

- Kadın öğrencilerin bilgi düzeyleri erkeklere göre %6 fazladır.
- Evli öğrencilerin bilgi düzeyleri bekarlara göre %14 fazladır.
- Yaşam yerine göre puanların ortalamasının değişmediği gözlenmektedir. (Aile yaşam yeri kasaba olan öğrenci sayısı 3 olduğundan kasaba değeri değerlendirme dışı bırakılmıştır.)
- Baba eğitim durumu yükseldikçe öğrencilerin bilgi düzey puan ortalaması yükseliş göstermiştir. Ancak gruplar arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

- v. Aile aylık gelirine göre oluşan grupların insan hakları bilgi düzey puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. (Yapılan tek yönlü Anova testinde $p < 0,05$ bulundu) Aile aylık geliri 2000TL ve üstü olan grubun insan hakları bilgi düzey puan ortalaması diğer gruplardan olan fazlalığının anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır.
- vi. Baba mesleğine göre yapılan incelemede gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Sonuç olarak öğrencilerin insan hakları bilgi düzey puanları üzerinde yapılan incelemede aile aylık geliri 2000TL ve üstü olan grubun insan hakları bilgi düzey puan ortalaması diğer gruplardan anlamlı ölçüde fazlalık gösterdiği ortaya çıkmıştır. **Bu bulguya göre araştırmanın birinci hipotezi “ H1 : Ankete katılan öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyleri arasında demografik özelliklerine göre anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezi kabul edilmiştir.**

Anketin ikinci bölümünde katılımcıların insan hakları bilinç düzeyini ölçen 11 soru(1,2,4, 6,7,8,9,11,13,14,15) vardır. Öğrencilerin bu sorulara verdikleri yanıtların % leri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu sorulardan 8, 11, 13 ve 15.sorular negatif anlamlı olduğundan bu soruların değerlendirilmesinde hayır yanıt yüzdeleri dikkate alınmıştır.

Tablo 1 : Katılımcıların insan hakları bilinç düzeyini ölçen sorulara verdikleri yanıt % leri

Madde	Öğrencilerin insan hakları bilinç düzeyini belirlemek için hazırlanan anket maddeleri	Evet	Hayır	Fikrim yok
1	Tüm insanlar, ırk, renk, cins, dil, din, siyasal ya da her hangi bir başka inanç, ulusal ya da toplumsal köken, varlıklılık, doğuş ya da herhangi bir başka ayırım gözetilmeksizin eşittir fikrine katılıyor musunuz?	92%	7%	1%
2	“Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir, bu hakların kullanılmasına ancak, ulusal güvenlik, kamu emniyeti ve ülkenin dirlik ve düzeninin korunması durumunda müdahale edilebilir.” Bu maddeye göre bu amaçla yapılan müdahalelerin doğru olduğunu düşünüyor musunuz?	81%	7%	13%

4	"Herkesin düşünce, din ve vicdan özgürlüğü hakkı vardır." Okulunuzda ya da iş yerinizde büyükçe bir odanın tüm dinler için ibadet yeri olarak ayrılması fikrine katılıyor musunuz?	65%	26%	9%
6	Herkesin çalışma saatlerinin sınırlandırılması, belirli aralıklarla ücretli izin, dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirme haklarına sahip olmalı gerektiğine katılıyor musunuz?	94%	3%	3%
7	Evlenme çağına gelen herkes aile ya da herhangi birinin zorlaması olmaksızın istediği kişiyle evlenmek hakkına sahiptir" hükmüne göre, Türkiye'de töre kaynaklı evliliklerin insan hakkı ihlali olabileceği fikrine katılıyor musunuz?	88%	6%	6%
8	Babanızın geliri düşük ve ailenizde kız ve erkek kardeşler olduğu düşünülürse, babanızın sadece erkekleri yüksek okulda okutabileceği fikrine katılıyor musunuz?	3%	90%	7%
9	"Hiç kimse köle ve kul halinde tutulamaz, hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz." Toplumun refahını tehdit eden kriz ve afet gibi durumlarda bu hükmün devlet tarafından değiştirilmesi insan hakları ihlali olabileceği fikrine katılıyor musunuz?	55%	32%	13%
11	İnanç ve farklılıkların hoşgörü ve barış ortamında korunması ve büyük bir çoğunluk için toplumsal huzurun ayrılmaz bir parçası olarak algılanmalıdır." Arkadaşlarımızla farklı görüşte olmak arkadaşlık ilişkimizi bitirir. Siz bu fikre katılıyor musunuz?	22%	71%	7%
13	Tutuklanan bir kimseye, tutuklama sırasında, tutuklanma nedenleri ve neyle suçlandığının bildirilmesine gerek yoktur. Kişi mahkemeye çıkarıldığında zaten bunlardan haberdar olur. Bu durumun insan hakları ile ilgili sözleşmelere uygun düşüğü fikrine katılıyor musunuz?	20%	70%	10%

14	Herkesin herhangi bir devletin sınırları içinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına sahip olması gerekir." Bu yönde ülkemize gelecek olan yabancıların da devletin belirleyeceği kurallar çerçevesinde bu haklardan yararlanarak, ülkemizde yerleşme, dolaşma haklarına sahip olması doğaldır, fikrine katılıyor musunuz?	46%	36%	18%
15	Bir gemide 80 kişi var, sizin de o gemiyi batırma imkânınız var. Gemide bulunanların 79'u katil 1'i masumdur. O geminin batırılması gerekir fikrine katılıyor musunuz?	38%	53%	9%
	Ortalama bilinç düzey puanı	%73		

Öğrencilerin ortalama bilinç düzeyi %73 ile istenen düzeyde çıkmıştır. Anketin bilinç düzeyini ölçen tüm maddeleri için demografik gruplar arasında (Cinsiyet, medeni hal, aile yaşam yeri, yaş grupları, baba eğitim düzeyi, baba mesleği ve aile aylık geliri) ki kare anlamlılık testi uygulanmıştır. Buna göre farklılıkların anlamlı bulunduğu maddeler aşağıdaki gibidir:

- Kadın ve erkek gruplarında anketin 8. maddesine "Babanızın geliri düşük ve ailenizde kız ve erkek kardeşler olduğu düşünülürse, babanızın sadece erkekleri yüksek okulda okutabileceği fikrine katılıyor musunuz?" verilen yanıtların yüzdeleri aşağıdaki gibi çıkmıştır.

Tablo 2 : cinsiyete göre 8.soruya verilen yanıt % leri

Cinsiyet	Evet	Hayır	Fikrim yok
Kadın	,0%	100,0%	,0%
Erkek	6,9%	75,9%	17,2%

ki kare anlamlılık testinde $p = 0,005 < 0,05$ bulunduğundan kadın ve erkeklerin 8.soruda anlamlı bir farklılık taşıdıkları ortaya çıkmıştır.

- Aile gelir gruplarının anketin 4. maddesine ""Herkesin düşünce, din ve vicdan özgürlüğü hakkı vardır." Okulunuzda ya da iş yerinizde büyükçe bir odanın tüm dinler için ibadet yeri olarak ayrılması fikrine katılıyor musunuz?" verilen yanıtların yüzdeleri aşağıdaki gibi çıkmıştır.

Tablo 3 : Aile gelir gruplarına göre 4.soruya verilen yanıt % leri

Gelir grubu	Evet	Hayır	Fikrim
-------------	------	-------	--------

			yok
400-1000	16,7%	83,3%	,0%
1000-1500	55,6%	33,3%	11,1%
1500-2000	70,0%	15,0%	15,0%
2000 ve üstü	80,0%	16,0%	4,0%

ki kare anlamlılık testinde $p = 0,018 < 0,050$ bulunduğundan gelir gruplarının 4.soruda anlamlı bir farklılık taşıdıkları ortaya çıkmıştır. Aile geliri yükseldikçe ibadet özgürlüğüne verilen önemin arttığı gözlenmiştir.

- iii. Aile gelir gruplarının anketin 14. maddesine ““Herkesin herhangi bir devletin sınırları içinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına sahip olması gerekir.” Bu yönde ülkemize gelecek olan yabancıların da devletin belirleyeceği kurallar çerçevesinde bu haklardan yararlanarak, ülkemizde yerleşme, dolaşma haklarına sahip olması doğaldır, fikrine katılıyor musunuz?” verilen yanıtların yüzdeleri aşağıdaki gibi çıkmıştır.

Tablo 4 : Aile gelir gruplarına göre 14.soruya verilen yanıt % leri

Gelir grubu	Evet	Hayır	Fikrim yok
400-1000	16,7%	66,7%	16,7%
1000-1500	52,9%	11,8%	35,3%
1500-2000	31,6%	52,6%	15,8%
2000 ve üstü	60,0%	32,0%	8,0%

ki kare anlamlılık testinde $p = 0,037 < 0,050$ bulunduğundan gelir gruplarının 14.soruda anlamlı bir farklılık taşıdıkları ortaya çıkmıştır. Aile gelir grubu 400-1000TL ve 1500-2000TL olan gruplar yabancıların yerleşme ve dolaşma özgürlüğüne diğer gruplara göre daha soğuk bakmaktadır. Bu fark anlamlı bulunmuştur.

Sonuç olarak öğrencilerin insan hakları bilinç düzeyi üzerinde yapılan incelemede

- i. Kadın öğrencilerin kadınların eğitim hakkı konusunda erkek öğrencilerden anlamlı olacak ölçüde daha duyarlı olduğu,
- ii. Aile geliri yükseldikçe ibadet özgürlüğüne verilen önemin arttığı,
- iii. Aile gelir grubu 1000-1500TL ve 2000TL ve üstü olan grupların yabancıların yerleşme ve dolaşma özgürlüğüne diğer gruplara göre daha sıcak yaklaşıtları, bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu bulgulara göre araştırmanın ikinci hipotezi “ H2 : Ankete katılan öğrencilerin insan hakları bilinç düzeyleri arasında demografik özelliklerine göre anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Anketin üçüncü bölümü katılımcıların insan hakları konusundaki inanç ve davranış farklılıklarını ortaya çıkarmak için belirlenmiş 3 sorudan oluşmuştur. Öğrencilerin bu sorulara verdikleri yanıtların % leri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5 : Öğrencilerin insan hakları konusundaki inanç ve davranış farklılıklarını belirleyen sorulara verdikleri yanıt % leri

Madde	Öğrencilerin inanç ve davranış farklılıklarını belirlemek için hazırlanan anket maddeleri	Evet	Hayır	Fikrim yok
3	Hiç kimse özel yaşamı, ailesi, konutu ya da yazışma konularında keyfi müdahaleye, onuruna ve adına karşı saldırıya uğrayamaz, herkesin bu müdahale ve saldırılara karşı yasa ile korunma hakkının vardır “ hükmüne göre, bulunduğunuz ortamda kendinizi güvende hissediyor ve haklarınızın ihlaline karşılık yasalarla güvence altında olduğunuz fikrine katılıyor musunuz?	65%	20%	14%
5	“Kamu kurumunda çalışan bayan memurlarla üniversitelerde okuyan kızlar istediği kıyafeti giyerler fikrine katılıyor musunuz?	55%	35%	10%
10	“İnsan haklarının korunması ve uygulanması için her türlü çabanın gösterilmesi gerekir” çevrenizdeki insanların haklarına yeterli saygının gösterildiği fikrine katılıyor musunuz?	35%	54%	12%
12	Mahallenizde ya da sınıfınızda bulunan yabancı uyruklu bir kişiye zor durumda kaldığında borç para vermek gerekir fikrine katılıyor musunuz?	64%	20%	16%

Öğrencilerin insan hakkı ihlallerine karşı yasaların kendilerini koruduğuna olan inançları %65 olarak belirlenmiştir. OHAL ortamına rağmen bu oranın %65 olarak çıkması olumlu olarak düşünülmektedir. Diğer yandan öğrenciler çevrelerindeki insanların haklarına yeterince saygı gösterilmediğini 10.soruya verdikleri %35 evet ile göstermişlerdir. Bu iki madde beraber yorumlandığında öğrencilerin yasalarda var olan hükümlerin uygulamalara yeterince yansımadığını düşündükleri söylenebilir.

Öğrencilerin kılık kıyafet özgürlüğünün sınırsız kullanımı hakkında çekinceleri olduğunu 5.soruya verilen yanıtlardan görmekteyiz. Yabancı uyruklulara karşı gösterdikleri yardımseverliğin kendi vatandaşlarına karşı olandan çok farklı olmadığı da 12. soruda ortaya çıkmıştır. Anketin bu bölümündeki tüm maddeleri için demografik gruplar arasında (Cinsiyet, medeni hal, aile yaşam yeri, yaş grupları, baba eğitim düzeyi, baba mesleği ve aile aylık geliri) ki kare anlamlılık testi uygulanmıştır. Buna göre farklılıkların anlamlı bulunduğu maddeler aşağıdaki gibidir:

- i. Kadın ve erkek grupları anketin 12. maddesine “Mahallenizde ya da sınıfınızda bulunan yabancı uyruklu bir kişiye zor durumda kaldığında borç para vermek gerekir fikrine katılıyor musunuz?” verilen yanıtların yüzdeleri aşağıdaki gibi çıkmıştır.

Tablo 6 : Cinsiyete göre 12.soruya verilen yanıt % leri

Cinsiyet	Evet	Hayır	Fikrim yok
Kadın	77,5%	12,5%	10,0%
Erkek	44,8%	31,0%	24,1%

ki kare anlamlılık testinde $p = 0,021 < 0,050$ olduğundan cinsiyete göre 12. soruda anlamlı bir farklılık taşıdıkları ortaya çıkmıştır. Kadın öğrencilerin yabancılara karşı bu konuda erkeklere göre daha anlayışlı oldukları, bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur.

- ii. Aile gelir gruplarının anketin 3. maddesine “..... hükmüne göre, bulunduğunuz ortamda kendinizi güvende hissediyor ve haklarınızın ihlali karşılık yasalarla güvence altında olduğunuz fikrine katılıyor musunuz?” verilen yanıtların yüzdeleri aşağıdaki gibi çıkmıştır.

Tablo 7 : Cinsiyete göre 3.soruya verilen yanıt % leri

Aile geliri	Evet	Hayır	Fikrim yok
400-1000	33,3%	66,7%	,0%
1000-1500	66,7%	11,1%	22,2%
1500-2000	55,0%	15,0%	30,0%
2000 ve üstü	80,0%	20,0%	,0%

ki kare anlamlılık testinde $p = 0,006 < 0,050$ olduğundan gelir gruplarının 3.soruda anlamlı bir farklılık taşıdıkları ortaya çıkmıştır. Aile gelir grubu 400-1000TL ve 1500-

2000TL olan grupların kendini güvende hissetme, yasalarla güvence altında olma düşünceleri diğer gruplardan anlamlı olarak düşük çıkmıştır.

Sonuç olarak öğrencilerin insan hakları konusundaki inanç ve davranış farklılıklarını ortaya çıkarmak için yapılan incelemede

- i. Kadın öğrencilerin yabancılarla yardımlaşma konusunda erkeklere göre daha anlayışlı oldukları, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu,
- ii. Aile gelir grubu 400-1000TL ve 1500-2000TL olan grupların kendini güvende hissetme, yasalarla güvence altında olma düşüncelerinin diğer gruplardan anlamlı olarak düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu bulgulara göre araştırmanın üçüncü hipotezi "H3 : Ankete katılan öğrencilerin insan hakları konusundaki inanç ve davranışları demografik özelliklerine göre anlamlı farklılıklar gösterir." hipotezi kabul edilmiştir.

Selçuk Üniversitesi Sekreterlik Meslek Yüksek Okulu öğrencileri evren alınarak yapılan bu çalışmaya katılan 72 öğrenciye uygulanan anketin sonuçlarına göre öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyi %63 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca kadın öğrencilerin bilgi düzeylerinin erkeklerden %6 fazla, evli öğrencilerin bilgi düzeylerinin bekarlara göre %14 fazla, baba eğitim durumu yükseldikçe öğrencilerin bilgi düzey puan ortalamasının yükseliş gösterdiği, aile aylık geliri 200TL ve üstü olan grubun insan hakları bilgi düzey puan ortalamasının diğer gruplardan anlamlı olarak fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin insan hakları bilinç düzeyindeki farklılıkları ortaya çıkarmak için yapılan incelemede ise kadın öğrencilerin kadınların eğitim hakkı konusunda erkek öğrencilerden anlamlı olacak ölçüde daha duyarlı olduğu anlaşılmıştır. Aile geliri yükseldikçe ibadet özgürlüğüne verilen önemin arttığı, aile gelir grubu 1000-1500TL ve 2000TL ve üstü olan grupların yabancıların yerleşme ve dolaşma özgürlüğüne diğer gruplara göre daha sıcak yaklaştıkları, bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin insan hakları konusundaki inanç ve davranış farklılıklarını ortaya çıkarmak için yapılan incelemede ise kadın öğrencilerin yabancılarla yardımlaşma konusunda erkeklere göre daha anlayışlı oldukları anlaşılmıştır. Aile gelir grubu 400-1000TL ve 1500-2000TL olan grupların insan hakları konusunda kendini güvende hissetme, yasalarla güvence altında olma düşüncelerinin diğer gruplardan anlamlı olarak düşük olduğu da ortaya çıkmıştır.

KAYNAKLAR

- Büyükkaragöz, S. S., & Kesici Ş., (1998):** Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi, Ankara, Türk Demokrasi Vakfı. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423877113.pdf> 2.01 .2017
- Çarıkcı, S., & ER, K.,O., (2010).** Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi'nde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının İnsan Hakları Eğitimine Yönelik Tutumları, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 13 Sayı 24 Aralık 2010 ss.54- 69.
- Çeçen A.,(2009).** İnsan Hakları, Gündoğan Yayınları, 3. Basım, Ankara: Savaş Yayınları
- Cui, C.,C., Lewis, B., R., Park, W., (2003).**Service Quality Measurement in The Banking Sector in South Korea, International Journal of Bank Marketing, 21(4), 191-201.
- Gök,G., (2016).** AResearch On The Contribution Of Primary And Secondary Education To Human Rights Consciousness Level Of HighScool Graduates In Turkey, Turkish Online Journal of EducationalTechnology Special Issue for IN-TE November, ISSN 2146-7242, p.79-9
- Karatekin,K.,&Merey,Z.,& Sönmez,F.,Ö.,&Kuş, Z., (2012).** Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İnsan Hakları Eğitimine Yönelik Tutumları, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, Fall 2012, p. 2193-2207,Ankara.
- Karaman, Y. (2000):** İnsan Hakları Eğitimi, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2005).** Bilimsel Araştırma Yöntemi. (14. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kepenekçi, K. Y. (2000).** İnsan Hakları Eğitimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nakip, M., (2003).** Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve (SPSS Destekli) Uygulamalar, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- Reisoğlu S.,(2001).** Uluslararası Boyutlarıyla İnsan Hakları, Beta, İstanbul
- Tanör, B. (1994):** Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu, Ankara, Genişletilmiş. 3. Baskı, BDS Yayınları,
- Tezcan,D.,&Erdem,M.,R.,&Sancaktar,O.,&Önok,M.,R.,(2011).** İnsan Hakları El kitabı, Seçkin Yayıncılık,4.Baskı,Ankara
- Uygun O.,(1996).** Türkiye'de Demokrasi ve İnsan Hakları,TODAİE,Ankara.

Üste, B.,(2007). İnsan Hakları Eğitimi ve İlköğretimdeki Önemi, Ege Akademik Bakış/Ege Academic Riview,7(1) 2007:295-310

Zhou, L., (2004). A Dimension-Specific Analysis of Performance only Measurement of Service Quality and Satisfaction in China"s Retail Banking, Journal of Services Marketing, 18(7), 534-546.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_annual_2017_ENG.pdf 22.01.2017

<http://www.strasbourg-europe.eu/le-conseil-de-l-europe,2090,fr.html> 11.02.2017

<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423933454.pdf> 27.01.2017

<http://www.un.org/fr/universal-declaration-human-rights/index.html> 15.02.2017

<http://www.coe.int/en/web/portal/human-rights> 7.02.2017